

DECÀLEG DE SERVEIS SOCIALS BÀSICS

Des dels Col·legis professionals de Treball Social, Educació Social, Pedagogos i Politòlegs i Sociòlegs, constatem que l'actual sistema de serveis socials no serveix per atendre les necessitats socials del moment actual. L'aprovació de la Llei de Serveis Socials l'any 2007 ens va fer esperar en què per fi podríem construir un sistema de serveis socials sòlid, de qualitat, que permetria atendre les necessitats socials d'uns temps que ara qualifiquem de bonança. Però de seguida aquestes esperances es van truncar quan aquest sistema que tot just es plantejava fer-se gran va rebre diversos impactes que condicionaven aquest desenvolupament. Aquests impactes són de dos tipus:

- 1) Es produeixen importants canvis en les necessitats socials a atendre i en la població que acudeix als serveis socials bàsics (SSB): la Llei de Promoció de l'Autonomia Personal i Atenció a les persones en situació de Dependència (LAPAD) comporta l'emergència de moltes situacions greus que no eren conegudes pels SSB; els efectes de la crisi econòmica canalitzen milers de famílies cap als SSB; l'aprovació de la Llei dels Drets i les Oportunitats en la Infància i l'Adolescència (LDOIA) l'any 2010 també suposa l'assignació de més competències i responsabilitats als SSB, sense que s'acompanyi de més recursos per fer-les efectives amb prou garanties.
- 1) El sistema de serveis socials també rep directament els efectes de la crisi: retallades en els recursos (Renda Mínima d'Inserció (RMI), dependència,...), replantejament dels serveis socials a la Llei de Racionalització i Sostenibilitat de l'Administració Local (LRSAL), que afecten directament els SSB de competència local.

Davant aquest panorama de més necessitats i menys recursos per atendre-les, no es poden garantir els drets establerts a la legislació vigent, les polítiques socials cada vegada s'han tornat més assistencialistes, de manera que les intervencions socials i educatives, comunitàries, preventives i promocionals cada vegada són més residuals.

Els professionals dels SSB considerem que davant els reptes que ens planteja el moment actual, i per assegurar que es poden fer efectius tant la finalitat com els objectius dels serveis socials regulats en els articles 3 i 4 de la Llei 12/2007 de serveis socials de Catalunya és necessari:

1. **Garantir que es faci efectiu l'accés als SSB com a dret subjectiu, en condicions d'igualtat en tot el territori, reconeixent la diversitat territorial.** Constatem que actualment l'accés i el gaudi dels diferents serveis i prestacions bàsics no es fa en condicions d'igualtat, depenent del municipi de residència. El municipi de residència de la persona amb necessitats d'atenció social condiona quins serveis i prestacions rebrà, i les condicions d'accés (particularitats socials de cada territori, diferents requisits, intensitats, copagaments, tràmits, etc...)
2. **Garantir que els SSB siguin gestionats des dels ens públics.** També cal assegurar que aquells serveis públics que es gestionin a través d'entitats privades es prestin amb la qualitat exigida. El sector públic ha de regular el privat (no a la inversa). També és necessari replantejar l'articulació i la vinculació dels professionals externalitzats als equips de SSB (treballadores familiars,...).

3. **Garantir els drets socials que permetin fer un abordatge integral i transversal de la pobresa**, superant les intervencions assistencialistes, que ni resolen les necessitats, ni promocionen l'autonomia de les persones, ni n'asseguren una atenció prou digna. És cabdal i urgent assegurar un sistema de garantia de rendes, que permeti, en totes les etapes de la vida de les persones satisfer les seves necessitats bàsiques de manera digna, que simplifiqui l'actual dispersió de prestacions, sigui àgil i efectiu. La seva tramitació no sempre haurà de recaure en els serveis socials.
4. **Potenciar la intervenció professional de caire social i educatiu, basada en coneixements i mètodes professionals, en l'establiment d'un vincle relacional, i independent de la prestació de recursos i prestacions.** Més enllà del dret a accedir a serveis i prestacions, els ciutadans també tenen dret a rebre una atenció social i educativa de qualitat, orientada a l'empoderament de la persona i a la promoció de la vida digna i lliure. En aquesta intervenció cal que es faci efectiu el reconeixement del criteri professional dels equips interdisciplinaris.
5. **Potenciar el treball comunitari com a mecanisme d'integració social que promou la cohesió social, la democràcia participativa i la inclusió social.** Els SSB han de recuperar la seva posició com a agents significats al territori, connectats, oberts, disponibles per i amb la comunitat, en l'abordatge grupal i comunitari de les seves necessitats socials. Per això cal facilitar l'arrelament de l'equip al territori per participar en la resolució de les seves problemàtiques específiques, a partir d'un diagnòstic participatiu. També s'han de promoure canvis organitzatius que permetin compaginar el temps dedicat al treball individual i al comunitari. A la vegada s'ha de potenciar la participació de les persones ateses als serveis socials.
6. **Assegurar la protecció a la infància efectiva i de qualitat.** La LDOIA formula nous encàrrecs als SSB pel que fa a la protecció a la infància, sense dotar-los de més recursos. Constatem que els recursos humans dels SSB són insuficients per atendre les situacions des de la prevenció, el diagnòstic i la promoció. Això implica que sobretot s'intervingui des del control, i pensant més en protegir la responsabilitat institucional, i no tant a la protecció de l'infant. Calen més recursos i més formació i suport per desenvolupar aquest encàrrec adequadament.
7. **Assegurar que es disposi dels mitjans humans suficients i adequats.** Actualment la normativa contempla les figures dels treballadors socials i educadors socials. Considerem que a més a més és necessari assegurar la presència d'altres figures com psicòlegs, advocats, pedagogs i treballadores familiars. A la vegada cal comptar amb les figures de direcció i coordinació i amb el suport administratiu que permetin als tècnics desenvolupar les seves funcions. És imprescindible revisar les ràtios actualment establertes, a més de ponderar-les en funció de criteris de necessitat social del territori. A la vegada s'ha d'assegurar el seu compliment, la qual cosa inclou cobrir les baixes amb celeritat i garantir la formació i la supervisió dels professionals, per millorar la qualitat en l'atenció. Quan s'aprovin noves regulacions normatives que comportin nous encàrrecs als professionals dels SSB, aquestes han d'anar acompanyades dels recursos humans necessaris per poder-les desenvolupar de forma que es garanteixi la qualitat dels serveis.

8. **Apostar per un Sistema Informació Social potent, àgil i útil.** Aquest sistema d'informació social ha de permetre desenvolupar la història social compartida, extreure informació útil per avaluar i planificar, agilitzar els tràmits i desburocratitzar els serveis.
9. **Fomentar el treball transversal i en xarxa.** Aquest treball transversal i en xarxa s'ha de fer en un doble vessant: des dels diferents sistemes i departaments dels ajuntaments (ocupació, ensenyament, salut, serveis socials, ...) i des d'altres administracions que tinguin la competència en serveis socials. L'abordatge de diferents problemes i situacions (pobresa, dependència, protecció a la infància...) exigeix una responsabilitat compartida. Els serveis socials tenen les seves funcions pròpies i no són subsidiaris dels altres serveis.
10. **Promoure la recerca sobre SSB i des dels SSB.** En moments de canvis socials es fa necessària la recerca sobre els SSB i des dels SSB per adequar els instruments a les necessitats actuals. Cal millorar el sistema de recollida d'indicadors per diagnosticar i avaluar. També cal promoure iniciatives que fomentin l'intercanvi de coneixement i les bones pràctiques.

Finalment constatem que s'han de garantir els serveis socials bàsics i especialitzats universals i de qualitat: propers, participatius i autocrítics, alhora que donin resposta a l'encàrrec normatiu i social. Revisar el model definit en els dos nivells de serveis: bàsics i especialitzats, obrint reflexions sobre altres formes d'organització dels recursos i serveis.

Demanem al nou Govern de Catalunya que independentment dels criteris establerts en la Llei de Racionalització i Sostenibilitat de l'Administració Local, es garanteixi la titularitat pública dels Serveis Socials Bàsics i es segueixin prestant en condicions d'accessibilitat, proximitat i universalitat. Això implica que en cada municipi de Catalunya ha d'existir la presència real i física dels equips interdisciplinaris de Serveis Socials d'Atenció Primària que corresponguin segons el tipus de municipi.